

Дашковська М.В.,
Державний торгово-економічний університет
Науковий керівник: Мельниченко Р.В.,
к.ю.н., адвокат завідувач кафедри
правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ

ПРОБЛЕМИ МИТНОГО ОЧИЩЕННЯ ТОВАРІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Український народ та збройні сили України активно захищають нашу державу від дій російського агресора, що стали важким тягарем, який вплинув на роботу всіх органів державної влади, та місцевого самоврядування. Через воєнний стан (24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України Указом Президента України № 64/2022 введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 днів), змін зазнала і митна служба, це вплинуло на оперативне корегування процедури оформлення товару, який переміщується через кордон України на підставі змін до законів.

Чи не найпершою інституцією, робота якої зазнала відчутних змін у зв'язку із введенням воєнного стану, стала митниця. Парламент, Уряд України та профільні органи виконавчої влади ухвалили значну кількість нормативно-правових актів, що не лише спрощують порядок митного оформлення товарів, транспортних засобів, а й надають певні пільги для імпортерів. Ці заходи спрямовані на оперативне, безперешкодне та повноцінне забезпечення населення України та Збройних Сил України всім необхідним у такий складний час.

Новації митного оформлення товарів стосуються імпортерів та експортних операцій, порядку роботи митних органів, правового регулювання ввезення деяких товарів тощо. Огляд адресує найважливіші новації щодо кожної із зазначених сфер, про які необхідно знати бізнесу. Нова реальність встановлює нові правила, до яких потрібно швидко адаптуватися.

Імпорт

Перше, що зробила держава з введенням воєнного стану, це врегулювала ввезення найбільш необхідних для життєзабезпечення та оборони країни товарів. Основні зміни стосуються: 1. **Спрощений порядок ввезення гуманітарної допомоги від донорів** (іноземних фізичних або юридичних осіб). Товари оформляються на підставі декларації, заповненої особою, що перевозить товар, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), зокрема, ліцензування та квотування.

Іншим нормативно-правовим актом визначено, що товари, які належать до групи 27 митного тарифу (паливо, нафта, бітумінозні речовини тощо), визнаються гуманітарною допомогою та безоплатно передаються на потреби ЗСУ, військовим формуванням, перевізникам такої допомоги. На деякі товари групи 27 (бензин моторний, дизельне паливо, скраплений газ)

встановлено нульову ставку акцизного податку та зменшено розмір ПДВ при їхньому імпорті.

Кінцевими отримувачами можуть бути військові адміністрації чи інші суб'єкти, визначені КМУ. [1]

2. Тимчасове звільнення від оподаткування товарів та транспортних засобів ввізним митом (всіх суб'єктів господарювання) та ПДВ (суб'єктів господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку I, II та III (крім тих, що сплачують 3% доходу) груп). [2]

3. Спрощена процедура звільнення від оподаткування ПДВ лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них. Наразі не потрібно отримувати довідку від міністерство охорони здоров'я чи особи, уповноваженої на здійснення закупівель у сфері охорони здоров'я. Також розширено перелік лікарських засобів, та враховується, що міністерство охорони здоров'я заборонило використання на території України. [3]

4. Інші новації: припинено видачу на ввезення та анулювання вже раніше виданих дозволів на видавничу продукцію з російської федерації, фактично повна заборона до ввезення; продовжено строк звільнення брухту чорних і кольорових металів від оподаткування ПДВ до 2027 року. [4]

Експорт

Уряд в умовах воєнного стану встановив нові правила експорту низки сільськогосподарських товарів. Зокрема **заборонено експортувати:** (овес, просо, гречку, цукор, сіль, жито, велика рогата худоба, жива, м'ясо та субпродукти з великої рогатої худоби, морожені розсолні та ін).

Окрім того Роман Лещенко повідомив, що **Кабмін вводить заборону на експорт добрив з України.** Це стосується азотних, фосфорних, калійних та складних добрив. Йдеться про:

- добрива мінеральні або хімічні, азотні (код УКТ ЗЕД 3102);
- добрива мінеральні або хімічні, фосфорні (код УКТ ЗЕД 3103);
- добрива мінеральні або хімічні, калійні (код УКТ ЗЕД 3104);
- добрива мінеральні або хімічні із вмістом двох чи трьох поживних елементів: азоту, фосфору та калію; інші добрива; товари цієї групи у таблетках, упаковках масою бруто не більш як 10 кг (код УКТ ЗЕД 3105).

[5]

Робота митних органів

Митні органи в умовах воєнного стану працюють в посиленому режимі, швидший процес митного оформлення вантажів, які завозяться в Україну у якості гуманітарної допомоги. З 28.02.2022 року тимчасово закрито пункти пропуску через державний кордон та пункти контролю на ділянці кордону з російською федерацією та республікою білорусь, на Придністровській ділянці українсько-молдовського кордону, а також деякі пункти пропуску повітряного виду сполучення.

Товари критичного імпорту

На період воєнного стану національний банк України (НБУ) змінив порядок роботи банківської системи. Змінами, що безпосередньо стосуються можливості здійснення зовнішньоекономічної діяльності, заборонено здійснювати транскордонний переказ валютних цінностей з України/переказ

коштів на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів за імпорتنі операції, окрім купівлі товарів критичного імпорту. Це означає, що на час дії воєнного стану імпортери фактично не можуть розраховуватися за товари, якщо вони не є товарами критичного імпорту.

Водночас, слідкуючи за кількістю змін до такого переліку (з 24 лютого 2022 року Уряд прийняв 15 постанов про внесення змін) бачимо, що держава реагує на потреби імпортерів та оперативно розширює список таких товарів.

Критерії, за якими товар можна віднести до критичного імпорту, стосуються 4 секторів: енергетики, безпеки та оборони, забезпечення життєдіяльності населення і функціонування виробничих підприємств.

Майже всі положення згаданих вище нормативних актів, ухвалених у зв'язку з військовою агресією росії проти України, будуть чинні лише на період дії воєнного стану та втратять силу із його закінченням чи скасуванням. Варто звернути увагу на деякі особливості застосування законодавства при митному оформленні. Зокрема, для випуску товарів, транспортних засобів за попередньою митною декларацією (ПМД) застосовуються курси валют та заходи тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що чинні на дату прийняття митним органом такої попередньої митної декларації (ПМД) для оформлення, а заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності - чинні на дату такого випуску товарів.

Очікуємо, що в період перехідного післявоєнного часу державою будуть прийняті інші спеціальні порядки митного оформлення щодо деяких товарів, які будуть необхідні для швидкої відбудови нашої країни.

Висновок:

Митниця – це передусім про логістику. Нині з нею великі проблеми. Більшу частину логістичних процесів було зосереджено в регіонах де більшість складів, які займалися зберіганням, формуванням товарних партій, консолідацією і розконсолідацією вантажів, також розміщувалися там. Великі склади фактично розгромлено (згоріли). Це стало однією з причин, чому основні імпортери, які формували вагому частку митних надходжень, майже припинили постачання товарів на територію України.

Крім проблеми з логістикою, є проблеми організації митного оформлення на самих митницях. Там, де тривають бойові дії, митниці не працюють, існують величезні проблеми з тими вантажами, які встигли перетнути кордон України на початку бойових дій, – їх застала війна в дорозі. Багато вантажів не доставлено або загубилися.

За новинами про скасування імпортного мита й ПДВ не встигає нормативне забезпечення всіх цих процесів. Зараз дуже мало товарів оформлюють у режимі імпорту зі сплатою митних платежів, оскільки є відстрочення щодо товарів з переліку критичного імпорту. Цей перелік постійно оновлюється.

Наразі ми маємо профіцит зовнішньої торгівлі, бо експорту відправляють більше, аніж завозять імпорту. Таким чином бізнес чекає стабілізації ситуації для початку імпорту.

Список використаних джерел:

1.(НПА: Постанова КМУ № 174 від 01.03.2022 "Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану"; Постанова КМУ № 238 від 09.03.2022 "Деякі питання визнання товарів гуманітарною допомогою та їх використання в умовах воєнного стану"; Постанова КМУ № 379 від 27.03.2022 "Про особливості здійснення гуманітарної допомоги, яка перевозиться залізничним транспортом в умовах воєнного стану"; Закон України № 2120- IX від 15.03.2022 "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану").

2. Постанова КМУ № 330 від 20.03.2022 "Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану"; Закон України № 2142-IX від 24.03.2022 "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану".

3. Постанова КМУ № 291 від 16.03.2022 "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. № 1153 і від 7 березня 2022 р. № 216"; Наказ МОЗ № 503 від 19.03.2022 "Про заборону застосування на території України лікарських засобів походженням з Республіки Білорусь"; Наказ МОЗ № 394 від 02.03.2022 "Про заборону застосування на території України окремих лікарських засобів"

4. Наказ Держтелекомрадіо № 94 від 06.03.2022 "Про припинення видачі та зупинення дії дозволів на ввезення видавничої продукції з території держави-агресора"; Постанова КМУ № 337 від 21.03.2022 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2011 р. № 15".

5. Постанова КМУ № 1424 від 29.12.2021 "Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2022 рік" (зі всіма змінами); Наказ Мінекономіки № 393-22 від 10.03.2022 "Про затвердження Тимчасового порядку ліцензування експорту деяких товарів, зазначених у додатку 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. N 1424"; Розпорядження КМУ № 184-р від 25.02.2022 "Про тимчасове зупинення експорту препаратів крові".